

**Dyrektorzy
Muzeum Narodowego –
Pałacu Wielkich Książąt Litewskich w Wilnie
oraz
Zamku Królewskiego na Wawelu –
Państwowych Zbiorów Sztuki w Krakowie
zapraszają do wzięcia udziału
w międzynarodowej konferencji naukowej**

STOLECZNE KATEDRY OBOJGA NARODÓW

KOŚCIOŁY BISKUPIE W KRAKOWIE I WILNIE

**Wilno, Pałac Wielkich Książąt Litewskich,
Pl. Katedralny 4
12–13 (14) października 2016 r.**

Tematykę z zakresu dziejów katedr krakowskiej i wileńskiej podejmowano wielokrotnie, ale nigdy w powiązaniu ze sobą. Tymczasem, liczne kwestie badawcze dotyczą w równym stopniu obu świątyń ulokowanych w dwóch stołecznych miastach Rzeczypospolitej Obojga Narodów, to jest Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Postawienie względem nich tych samych pytań oraz wskazanie na podobieństwa i różnice między nimi, może przynieść nowe wyniki. Oba kościoły odegrały, i odgrywają nadal, znaczącą rolę w kształtowaniu świadomości narodowej Litwinów i Polaków. Więzy między nimi występowały na poziomie ordynariuszy diecezji oraz kapituł katedralnych. Na szczególne rozpoznanie zasługuje problematyka wiążąca się z okresem rozbiorów oraz powstałych po r. 1918 niezależnych państw: polskiego i litewskiego. Na większą uwagę zasługują losy obu kościołów podczas II wojny światowej, po jej zakończeniu (w czasach

**Nacionalinio muziejaus
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės
valdovų rūmų Vilniuje ir
Vavelio karališkosios pilies –
Valstybinių meno rinkinių Krokovoje
direktoriai
kviečia dalyvauti
tarptautinėje mokslinėje konferencijoje**

ABIEJŲ TAUTŲ SOSTINIŲ KATEDROS KROKUVOS IR VILNIAUS VYSKUPIŠKOSIOS BAŽNYČIOS

**Vilnius, Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmai,
Katedros a. 4
2016 m. spalio 12–13 (14) d.**

Krokvos ir Vilniaus katedrų istorijos temomis buvo ne kartą domėtasi, tačiau niekada nebuvo nagrinėjami jų tarpusavio ryšių kontekste. Tačiau akivaizdu, jog labai daug tyrimų klausimų yra vienodai aktualūs abiems šventovėms, esančioms Abiejų Tautų Respublikos – t. y. Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės – dviejose sostinėse. Apie abi katedras formuluojant tuos pačius klausimus bei parodant tarp jų esančius panašumus ir skirtumus, galima pasiekti nelauktų tyrimų rezultatų. Abi bažnyčios vaidino ir tebevaidina reikšmingą vaidmenį formuojant lietuvių ir lenkų nacionalinę savimonę. Katedrų ryšiai buvo puoselėjami tiek diecezijų ordinarų, tiek katedrų kapituł lygmenyse. Specialaus dėmesio verta problematika, susijusi su padalijimų laikotarpiu bei su lenkų ir lietuvių nepriklausomų valstybių atsikūrimu po 1918 m. Taip pat didesnis dėmesys galėtų būti skirtas abiejų bažnyčių likimui II pasaulinio karo metais bei pokaryje (Lenkijos

Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Litewskiej Republiki Radzieckiej) oraz po odzyskaniu niepodległości. Zakres tematyczny wymaga udziału specjalistów z zakresu historii i nauk pomocniczych historii, historii sztuki, literaturoznawców, kulturoznawców i in. Językami konferencyjnymi będą litewski i polski (z tłumaczeniem symultanicznym). W 2017 roku planowane jest wydanie dwujęzycznych materiałów pokonferencyjnych.

Proponowane zagadnienia:

I. Związki między diecezją krakowską i wileńską

- diecezja wileńska w strukturze polskiej prowincji kościelnej
- Kraków i Wilno jako sufraganie metropolii gnieźnieńskiej
- kardynał Jerzy Radziwiłł, Litwin na stolicy św. Stanisława
- Bernard Maciejowski a zasada indygenatu w obsadzie biskupstwa wileńskiego
- związki między ordynariuszami (oficjalne, prywatne)
- kwestia podniesienia Wilna i Krakowa do rangi metropolii (w tym tradycja metropolitalna Krakowa)

II. Funkcje katedr stołecznych – podobieństwa i odmienności

- katedry jako „kościół zamkowy” (powiązania z rezydencjami władców)
- katedry jako nekropolie (z uwzględnieniem *memorii* liturgicznych): królewskie i wielkoksiażęce, biskupie i możnowładcze
- koronacje w Krakowie i podniesienie na tron wielkoksiażęcy w Wilnie
- patronat królewsko-wielkoksiażęcy nad katedrami krakowską i wileńską
- kaplice królewsko-wielkoksiażęce w Krakowie i Wilnie
- katedry jako miejsca trofealne
- katedry jako panteony narodowe
- związki stołecznych katedr z miastami i ich społeczeństwem

Liaudies Respublikos ir Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos) laikais ir atkūrus nepriklausomybę. Tematikos aprėptis reikalauja, kad diskusijoje dalyvautų kelių specialybių – istorijos, pagalbinių istorijos mokslų, meno istorijos, literatūros, kultūros ir kt. – atstovai. Konferencijos oficialios kalbos bus lietuvių ir lenkų (su sinchroniniu vertimu). 2017 m. planuojama konferencijos medžiagą išleisti atskiru dvikalbiu leidiniu.

Siūlomi tematiniai klausimai:

I. Krokuvos ir Vilniaus vyskupijų ryšiai

- Vilniaus vyskupija Lenkijos bažnytinės provincijos struktūroje
- Krokuva ir Vilniaus kaip Gniezno metropolijos sufraganinės vyskupijos
- kardinolas Jurgis Radvila – lietuvis šv. Stanislovo soste
- Bernardas Macejovskis ir indigenato klausimas norint užimti Vilniaus vyskupo sostą
- ryšiai tarp vyskupų ordinarų (oficialūs, asmeniniai)
- Vilniaus ir Krokuvos pakėlimo į metropolijos rangą klausimas (taip pat Krokuvos metropolijos tradicija)

II. Sostinių katedrų funkcijos – panašumai ir skirtumai

- katedros kaip „pilių bažnyčios“ (ryšiai su valdovų rezidencijomis)
- katedros kaip nekropoliai (atkreipiant dėmesį į liturgines *memorii*): karalių ir didžiųjų kunigaikščių, vyskupų ir didikų
- karūnacijos Krokuvoje ir pakėlimai į didžiojo kunigaikščio sostą Vilniuje
- karalių ir didžiųjų kunigaikščių patronatas Krokuvos ir Vilniaus katedrose
- karalių ir didžiųjų kunigaikščių koplyčios Krokuvoje ir Vilniuje
- katedros kaip trofėjų saugojimo vietos
- katedros kaip nacionaliniai panteonai
- sostinių katedrų ryšiai su miestais ir jų visuomenėmis

<p>III. Patrocinia (śś. Stanisław, Waclaw, Władysław)</p> <ul style="list-style-type: none"> • geneza wezwania katedry krakowskiej • geneza wezwania katedry wileńskiej, jego aspekty kultowe, kościelne i polityczne • „patroni w cieniu” – kult współpatronów: św. Waclawa w Krakowie i św. Władysława w Wilnie <p>IV. Katedry stołeczne jako ośrodki kultu świętych patronów Polski i Litwy</p> <ul style="list-style-type: none"> • katedra krakowska jako miejsce kultu patronów Polski oraz Rzeczypospolitej Obojga Narodów (śś. Wojciech, Stanisław, Waclaw, Florian, Kazimierz) • kult św. Stanisława w Wilnie • śś. Stanisław i Kazimierz – patroni Rzeczypospolitej Obojga Narodów <p>V. Kapituły katedralne – krakowska i wileńska</p> <ul style="list-style-type: none"> • związki ustrojowe i personalne • przywileje obu kapituł (np. dystynktoria, kapy rzymskie) • herby obu kapituł (także sfragistyka itp.) • kapituły stołecznych katedr a kancelarie królewsko-wielkksiążęce • rezydencje kapitulne (kanonie) <p>VI. Dzieje i rola obu katedr po upadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p> <ul style="list-style-type: none"> • katedry wileńska i krakowska w okresie rozbiorów – podobieństwa i różnice • ikonografia katedry krakowskiej i wileńskiej w okresie historyzmu • katedry krakowska i wileńska a kwestia identyfikacji narodowej <p>VII. Dzieje i rola obu katedr w latach 1918–1940 oraz po II wojnie światowej i po r. 1989</p> <ul style="list-style-type: none"> • katedra wileńska a kwestia polskiej i litewskiej niepodległości • rola katedry w Kownie w okresie Litwy międzywojennej • prokatedra i kapituła wileńska w Białymstoku • katedry wileńska i krakowska we współczesnej świadomości społecznej 	<p>III. Patrocinijos (šv. Stanislovo, šv. Vaclovo, šv. Vladislovo)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krokuvos katedros titulo ištakos • Vilniaus katedros titulo ištakos, jo kultiniai, bažnytiniai ir politiniai aspektai • „globėjai šešėlyje“ – kitų patronų kultas: šv. Vaclovo Krokuvoje ir šv. Vladislovo Vilniuje <p>IV. Sostinių katedros kaip Lenkijos ir Lietuvos šventųjų globėjų kulto centrai</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krokuvos katedra kaip Lenkijos ir Abiejų Tautų Respublikos globėjų (šv. Adalberto, šv. Stanislovo, šv. Vaclovo, šv. Florijono, šv. Kazimiero) kulto vieta • šv. Stanislovo kultas Vilniuje • šv. Stanislovas ir šv. Kazimieras – Abiejų Tautų Respublikos globėjai <p>V. Krokuvos ir Vilniaus katedrų kapitulos</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizaciniai ir personaliniai ryšiai • abiejų kapituł privilegijos (pvz., distinktorijai, romietiškios kapos) • abiejų kapituł herbai (sfragistika ir kt.) • sostinių katedrų kapitulos bei karalių ir didžiųjų kunigaikščių kanceliarijos • kapituł narių rezidencijos (kanonijos) <p>VI. Abiejų katedrų istorija ir vaidmuo po Abiejų Tautų Respublikos žlugimo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vilniaus ir Krokuvos katedros padalijimų laikotarpyje – panašumai ir skirtumai • Krokuvos ir Vilniaus katedrų ikonografija istorizmo laikais • Krokuvos ir Vilniaus katedros bei nacionalinės identifikacijos klausimas <p>VII. Abiejų katedrų istorija ir vaidmuo 1918–1940 m. ir po II pasaulinio karo bei 1989 m.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vilniaus katedra bei Lenkijos ir Lietuvos nepriklausomybės klausimas • Kauno katedros vaidmuo tarpukario Lietuvoje • Vilniaus prokatedra ir kapitula Balstogėje • Vilniaus ir Krokuvos katedros šiandieninės visuomenės savimoneje
--	--

VII. Liturgia

- fundacije liturgiczne (anniwersarze, procesje, odpusty itd.)
- kolegia kapłańskie

VIII. Zagadnienia artystyczne

- gotyckie katedry w Krakowie i Wilnie (kwestia stylu i filiacji europejskich, wielkość, układ przestrzenny, organizacja wewnętrzna w związku z liturgią itp.)
- modernizacja w okresie potrydenckim
- przebudowa katedry wileńskiej według projektu Wawrzyńca Gucewicza
- restauracje i prace konserwatorskie w w. XIX i XX

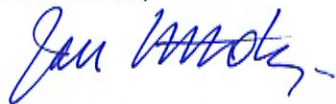
IX. Katedry krakowska i wileńska w historiografii (opracowania monograficzne, obecność w opracowaniach zagranicznych, edycje źródeł)

X. Katedry stołeczne w literaturze pięknej

Partnerami w organizacji konferencji są Wydział Historyczny Uniwersytetu Wileńskiego, Instytut Historii Litwy, Muzeum dziedzictwa kościelnego w Wilnie, Instytut Polski w Wilnie.

Uprzejmie prosimy o nadsyłanie propozycji referatów (do 30 minut) i komunikatów (do 15 minut) z półstronicowym streszczeniem, na adresy koordynatorów konferencji **Krzysztofa Czyżewskiego i Marijus Uzorka**: krzysztof.czyzewski@wawel.org.pl oraz m.uzorka@valdovurumai.lt, w terminie do 20 grudnia 2015 r. Organizatorzy zastrzegają sobie prawo odrzucenia zgłoszeń. Organizatorzy zapewniają uczestnikom zamiejscowym pokrycia kosztów podróży, noclegu i wyżywienia.

Z poważaniem,

Prof. dr hab. Jan Ostrowski
Dyrektor Zamku Królewskiego na Wawelu –
Państwowych Zbiorów Sztuki w Krakowie /
Krokuvos Vavelio karališkosios pilies –
Valstybinių meno rinkinių direktorius

VII. Liturgija

- liturginės fundacijos (metinės pamaldos, procesijos, atlydai ir kt.)
- kunigų kolegijos

VIII. Meniniai klausimai

- gotikinės katedros Krokuvoje ir Vilniuje (stilius ir europiniai ryšiai, dydis, erdvinė struktūra, su liturgija susijusi vidinė organizacija ir pan.)
- modernizacija po Tridento susirinkimo
- Vilniaus katedros perstatymas pagal Lauryno Gucevičiaus projektą
- XIX ir XX a. restauravimo darbai

IX. Krokuvos ir Vilniaus katedros istoriografijoje (monografijos, užsienio istoriografijos dėmesys, šaltinių publikacijos)

X. Sostinių katedros grožinėje literatūroje

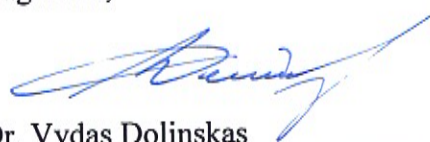
Konferencijos organizavimo partneriai yra Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas, Lietuvos istorijos institutas, Bažnytinio paveldo muziejus ir Lenkijos institutas Vilniuje.

Maloniai prašome iki 2015 m. gruodžio 20 d. atsiųsti pasiūlymus dėl pranešimų (iki 30 min. laiko) arba trumpų pristatymų (iki 15 min.) temos su pusės puslapio reziumė konferencijos koordinatoriams

Krzysztofui Czyżewskui ir Marijui Uzorkai:
krzysztof.czyzewski@wawel.org.pl arba
m.uzorka@valdovurumai.lt.

Organizatoriai pasilieka sau teisę nepriimti pasiūlymų. Organizatoriai padengs konferencijos dalyviams iš kitų miestų kelionės, nakvynės ir maitinimo išlaidas.

Pagarbiai,

Dr. Vydas Dolinskas
Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmų direktorius /
Dyrektor Muzeum Narodowego – Pałacu
Wielkich Książąt Litewskich w Wilnie